

Lärarhandledning

Så himla taskigt!

Författare: Cina Friedner

Rekommenderas för åk 4 – 6

En handledning av Malin Wedsberg

Introduktion

Den här handledningen innehåller övningar som ska hjälpa dig att få dina elever att utveckla sin **läsförståelse**, och därmed sin **läslust**, genom att arbeta med *ordförståelse*, träna på att använda *läsförståelsestrategier* och att göra *textkopplingar*.

”Så himla taskigt” passar också bra att ha som grund och utgångspunkt när du ska diskutera nätmobbing med dina elever, både i förebyggande syfte och när problemet är aktuellt. Sist i handledningen finns diskussionsfrågor, tips och råd kring detta samt kontaktuppgifter till hemsidor och plattformar där du hittar ytterligare information.

Läsförståelse

Exempel på läsförståelsestrategier kan vara att förutspå handlingen, utreda nya ord och uttryck, ställa frågor till texten, klargöra otydligheter och sammanfatta textinnehåll. Men kom ihåg, det är textens innehåll som är det viktiga, inte själva strategin. Fokus ska ligga på textens innehåll. Textkopplingar är också ett utvecklande arbetssätt för att göra texten tydlig för eleverna. Under läsningen stannar man upp och jämför texten med andra liknande texter – *text till text-koppling*, jämför texten med egna erfarenheter – *text till mig själv-koppling*, jämför texten med världen utanför – *text till världen-koppling*.

Det är du som pedagog som introducerar och modellerar. Ett exempel på att modellera kan vara att ”tänka högt”, att berätta för eleverna hur du tänker och känner när ni läser en text. Lärare och klass har en dialog om textens innehåll. Textsamtal ska vara strukturerade och tydliga, alla ska kunna delta på sin nivå.

Läs högt och läs i par, diskutera och reflektera tillsammans! Vikten av gemensam läsning och högläsning kan inte nog betonas. Genom de gemensamma läsupplevelserna får eleverna verktyg som de sedan kan använda i det egna läsandet.

Alla övningar i handledningen delas in i vad man kan göra före läsningen, under läsningen och efter läsningen. Läsförståelsefrågorna är indelade i: *På raderna* – svaret står i texten.

Mellan raderna – här handlar det om att kunna dra egna slutsatser och läsa ”mellan raderna”.

Bortom raderna – här tänker man själv vidare och reflekterar över texten. Läsförståelseövningar hittar du under varje kapitel.

Till varje kapitel finns också en särskild diskussionsfråga, markerad med: Diskutera tillsammans.

Före läsningen

- Titta tillsammans på bokens omslag. Titta på bilden, läs titeln. Vad tror ni boken kommer att handla om? Be eleverna att motivera sina svar, t. ex. genom att du modellerar och motiverar varför du tycker och tror så eller så eller fråga ”Varför tror du det?” ”Hur tänker du nu?”
- På omslaget står det ett namn: Cina Friedner. Varför står det namnen här? Mer info om Cina hittar du på <http://www.rabensjogren.se/forfattare/Forfattare/>
- Förbered läsningen inför varje kapitel genom att gå igenom svåra ord och uttryck – se nedan under respektive titel.

Under läsningen

Gör textkopplingar. Vid högläsning, stanna upp vid lämpliga tillfällen och gör kopplingar till:

- Andra texter: Påminner det här om något annat vi läst?
- Elevernas egna erfarenheter: Vad känner vi igen från t.ex. miljöer som skolan och kompisrelationer, internet, you-tube, familjen (som ser olika ut för eleverna i klassen)
- Världen utanför: Vad får berättelsen oss att tänka på om världen utanför?
- Be eleverna stanna upp i sin läsning om det är något de inte förstår och fråga dig eller en kompis.
- Be eleverna ringa in (alternativt skriva dem eller räkna upp handen för att fråga) ord och uttryck som är svåra att förstå och diskutera dem allt eftersom.

Efter läsningen

- Låt eleverna svara på läsförståelsefrågorna, se nedan. Låt eleverna formulera egna frågor. **Diskutera** frågor och svar tillsammans. Många av de öppna frågorna har inga givna svar utan finns där för att väcka tankar

och göra reflektioner ihop i klassen och leder också till fortsatta samtal. Till varje kapitel finns också en särskild diskussionsfråga, markerad med: *Diskutera tillsammans*.

- Låt eleverna sammanfatta texten. Prata tillsammans om hur den började, vad som hände sedan och hur den slutade. Detta kan vara ett enskilt kapitel, men även hela boken när ni läst klart.

Berättelsen

Henrietta Nilsson är klassens drottning – den där tjejen som alla vill vara med, fast hon är taskigast och elakast i världen. Hon måste stoppas! Men hur? Manda och hennes bästis Lilly får en idé. De går in på Henrietta Nilssons Youtube-kanal Cool Girl ...

Tema

- Vänskap, mobbning, nätmobbning, relationer (kompisar, syskon, föräldrar), hierarkier
- Är det ok att vara taskig mot någon som är taskig?

Svåra ord och uttryck

Orden och uttrycken är både sådana som kan vara svåra att läsa och stava men också svåra att förstå.

KAPITEL 1 – drämma till, arghet inombords, bryter ihop, grupptryck,

KAPITEL 2 – vattenspridare, muttrar, dra nytta av det, uppnå, identifiera hennes svagheter

KAPITEL 3 – hårom, nöjt

KAPITEL 4 – störiga grejer, på måfå, komma åt

KAPITEL 5 – vägde ivrigt från fot till fot, sneglade, jublade, dog lite grann

KAPITEL 6 – sammanbitet, motvilligt, förolämpningar, elskåpet, ”passa på att få lite färg”, ruvar på någon gruvlig hämnd

KAPITEL 7 – knattar, hånfullt, fiskade upp tröjan, langade upp, gå ut och ta luft, drog en suck av lättnad, vara dryg mot, på raken, slängde en blick på, oberörd, fake-tryckare

KAPITEL 8 – mölat i sig, blivit så ställd

KAPITEL 9 – kalufs, såg anklagande på honom, snarare, klädkammare, fast grepp

KAPITEL 10 – försjönk, gjorde en gest mot, ärkefiende

KAPITEL 11 – av bara farten

KAPITEL 12– bubblade i hela kroppen, blippade, fäste blicken, prata i munnen på varandra

KAPITEL 13– picklad lök, blängde

KAPITEL 14 – blixtrade till i huvudet, satt som på nålar, vinna lite tid

KAPITEL 15 – slow motion, på skarpen, brände bakom ögonlocken

KAPITEL 16 – skolkade, tvekade i en evighet

KAPITEL 17– släpade fötterna efter mig, såg undrande ut, folksamlingen, vek undan

KAPITEL 18 – gå under jorden, varit på helspänn, fjäskade, den dagen den sorgen

KAPITEL 19 – föste oss vidare, försäkrat sig om, kände hennes blickar bränna i nacken, energitjuvar, skeptiska

Läsförståelsefrågor och diskussionsfrågor

KAPITEL 1

Vem är det som berättar i boken? Vem är ”jag”? (mellan raderna)

Vem är Biggan? (mellan raderna)

Vad är det värsta med Henrietta Nilsson, tycker Manda? (på raderna)

I början av kapitlet beskriver Manda hur arg hon kan bli på någon.

Händer det att du blir så arg? Hur känns det då? Vad vill du göra? (bortom raderna)

Diskutera tillsammans: Biggan pratar om gruppträck? Vad är det? Är det bra eller dåligt?

KAPITEL 2

Hur gammal är Manda och vilken klass går hon i? (mellan raderna)

Hur förstår man att Mandas föräldrar är skilda? (mellan raderna)

Vad tycker Fred att Manda ska göra för att sätta stopp för Henrietta Nilsson? (på raderna)

Lilly är avundsjuk på Manda som har ett syskon. Manda vill hellre ha ett marsvin som Lilly har. Vad kan vara bra och dåligt med syskon? Med husdjur? (bortom raderna)

Diskutera tillsammans: Vad tycker du om Freds och Mandas idéer hur Manda ska bli av med Henrietta Nilsson? Är de ok? Har du andra förslag?

KAPITEL 3

Vad menar Manda med att Lilly är tyst på ett bra sätt? (på raderna)

Manda pratar hellre än hon lyssnar. Hon menar att hon hade lyssnat klart när hon var sex år. Vad menar hon med det? (mellan raderna)

Vad tror du att Lilly fått för idé? Vad kan Cool Girl vara för något? (mellan raderna)

Diskutera tillsammans: Tyst eller pratig? Vi är alla olika. Vad kan vara bra med det?

KAPITEL 4

Vad visar Henrietta Nilsson på Youtube? (på raderna?)

De har pratat om nätmobbing i Mandas klass. Manda tycker det hon och Lilly planerar att göra mot Henrietta Nilsson inte är mobbing. Vad tycker du? (bortom raderna)

Tittar du på Youtube? På vem eller vilka? Läger du upp egna klipp? Säg en bra och en dålig grej med Youtube? (bortom raderna)

Diskutera tillsammans: Manda tycker att det inte är ”mer än rätt” att skriva taskiga kommentarer på Henrietta Nilssons Youtube-klipp. Vad tycker du?

KAPITEL 5

Vad är det som gör att Manda ändrar sig och tycker att det hon och Lilly ska göra inte alls är taskigt? Nej, det är inte ens tillräckligt taskigt? (på raderna)

Vem i klassen är det som vågar säga ifrån och emot Henrietta Nilsson? (på raderna)

Varför vill inte Iris att Ava ska lägga sig i när Henrietta är taskig? (mellan raderna)

Diskutera tillsammans: Hur kan man stötta den som vågar säga emot en mobbare? Hur visar man att man inte tycker taskiga kommentarer är ok?

KAPITEL 6

Varför var inte frågan om var Henriettas rosa tröja är köpt, så smart? (mellan raderna)

Varför gillar inte Manda fotboll? (på raderna)

Varför har inte Henrietta Nilsson berättat för sina föräldrar att hon fått elaka kommentarer på sina klipp? (på raderna)

Diskutera tillsammans: Bör man berätta för någon vuxen om man blir mobbad på nätet (även om den man tänkt berätta för inte gillar att man är där)?

KAPITEL 7

Varför ser inte Manda fram emot discot? (på raderna)

Varför säger inte Manda förlåt till pappa, fast hon egentligen vill det? (mellan raderna)

Varför tycker Manda att det är ännu värre att Nadia inte hälsar på Lilly, än att Henrietta inte hälsar på henne? (på raderna)

Hur kommer det sig att Fred sätter på en tryckare? (mellan raderna)

Diskutera tillsammans: Varför tror du att Henrietta plötsligt har blivit så snäll mot Manda?

KAPITEL 8

Varför kan inte Lilly och Manda ses nästa dag? (på raderna)

Varför är Manda så arg när hon och Fred kommer hem efter diskot? (mellan raderna)

Vem av killarna är Manda förtjust i? (mellan raderna)

Har ni haft disko på din skola? Hur ska ett bra disko vara? (bortom raderna)

Diskutera tillsammans: ”Hata är ett väldigt starkt ord” säger Mandas mamma. Och Manda vet inte riktigt om hon hatar Henrietta Nilsson eller bara ”inte gillar”. Vad är skillnaden? När kan man använda ordet hata om något eller någon?

KAPITEL 9

Varför gillar inte Manda Marikas bullar? (på raderna)

Varför flyttar inte pappa till en större lägenhet, enligt pappa själv? Vad tror Manda att det beror på? (på raderna)

Enligt Manda blir det inte alltid som man tänkt sig. Har du varit med om det någon gång? Vad hände då, eller vad hände inte då? (bortom raderna)

Diskutera tillsammans: Vad är det som gör att Manda väljer att gå till Henrietta, trots att hon inte gillar henne? Finns det en förklaring eller flera?

KAPITEL 10

Varför är Manda så nervös när hon ska gå hem till Henrietta? (mellan raderna)

Vad tycker Henrietta, Ella och Ella egentligen om Nadia? Varför har de ändrat sig? (mellan raderna)

Varför önskar Manda att det varit mammavecka? (på raderna)

Diskutera tillsammans: Hur känner och tänker Henrietta? Hur känner och tänker Ellorna?

KAPITEL 11

Varför vill pappa att Fred och Manda ska vara hemma lite mer? (mellan raderna)

Hur känner Manda när pappa pratar så mycket om Marika och Adrian? (på raderna)

Tror du att Lilly kommer tycka att det var bra att Manda umgåtts med Henrietta och Ellorna? Hur kommer hon att reagera? (mellan raderna)

Diskutera tillsammans: Varför gick Manda egentligen hem till Henrietta Nilsson? Manda frågar sig själv om hon hade gått hem till Henrietta även om Lilly varit hemma? Vad tror du?

KAPITEL 12

Vad är Mega för något? (på raderna)

Varför ljuger Manda för Lilly? Hur känner hon när hon ljugit? (mellan raderna)

Vad menar Manda med att hon ”förvandlats till Nadia”? (mellan raderna)

Varför tar Manda bara ett par klunkar av sin cola? (mellan raderna)

Diskutera tillsammans: När Manda är med Henrietta vågar hon inte säga som det är, vad hon verkligen känner och tycker. Varför är det så, tror du?

KAPITEL 13

Hur kan vi veta att Manda inte har en egen dator? (mellan raderna)

Varför tycker Mana det är skönt att hon inte har några sms från Lilly och Henrietta? (mellan raderna)

Varför är Manda så säker på att måndagen inte kommer att bli en kul dag i skolan? (mellan raderna)

Diskutera tillsammans: Fred är avundsjuk på Manda som fått gå på Mega. Förstår du honom? Hur känns det när ett syskon eller en kompis får göra något man själv inte får?

KAPITEL 14

Varför känns Mandas väska extra tung den här morgonen? (mellan raderna)

Var ligger Mandas och Lillys koja? (på raderna)

Hur kommer det sig att Manda glömt bort att hon träffat Igor och Simon på Mega? (på raderna)

Har du ljugit för en kompis någon gång på grund av att du gjort något som du skämdes för? Vad var det och hur kändes det? (bortom raderna)

Diskutera tillsammans: Hur tror du att Manda tänker? Ska Lilly aldrig få veta vad som hänt i helgen? Hur skulle hon kunna reda ut hela situationen?

KAPITEL 15

Vilket landskap jobbar Mandas grupp med? (på raderna)

Varför blir Nadia nästan gråtfärdig när hon förstår att Manda varit på Mega tillsammans med Henrietta och Ellorna? (mellan raderna)

Varför ångrar Manda att hon inte bett Ava vara med henne och Lilly? (mellan raderna)

När förstår Lilly att Manda ljugit? (på raderna)

Diskutera tillsammans: Hur känner Lilly när hon förstår att Manda svikit henne, tror du? Hur känner Manda?

KAPITEL 16

Varför går Manda hem till pappa istället för hem till mamma? (mellan raderna)

Varför brukar måndagskvällarna vara extra mysiga både hos Mandas mamma och pappa? (på raderna)

Hur märker mamma på Manda att det är något? (mellan raderna)

Manda skolkar från skolan. Har du gjort det någon gång eller vet du någon som gjort det. Varför skolkar man? (bortom raderna)

Diskutera tillsammans: Manda berättar inte för mamma vad som hänt, fast hon vill. Varför håller hon inne med det?

KAPITEL 17

Manda känner att hon hellre vill att Lilly ringer och skäller på henne, än att hon inte reagerar alls. Varför då? (mellan raderna)

Till slut reagerar Lilly. Vad gör hon då? (på raderna)

Manda går till skolan, Fred skejtar. Hur kommer du till din skola? (bortom raderna)

Diskutera tillsammans: Manda är van vid att alltid vara med Lilly på rasterna, men nu när de är ovänner vet hon inte riktigt hur hon ska göra, vem hon ska fråga. Hon funderar på hur det är för de barn som alltid har det så, som aldrig riktigt vet vad de ska göra på rasten eller vilka de kan vara med. Hur tycker du att man ska göra så att ingen ska behöva kännas så? Hur ska man veta att ingen känner sig utanför eller ensam? Och vad gör man då?

KAPITEL 18

Manda fattar inte riktigt själv varför hon berättar allt som hänt för Charlie. Varför anförtror hon sig åt honom, tror du? (mellan raderna)

Manda gråter för att hon är arg, inte för att hon är ledsen. Finns det olika sorters gråt? (bortom raderna)

Vad menar Manda med att ibland känns det som om hon och Fred kommer "från olika världar"? (mellan raderna)

Diskutera tillsammans: Manda tycker det är orättvist att hon och Lilly får skäll för att de skrivit taskiga saker om Henrietta Nilsson, när det är Henrietta som är den dumma.

Vad tycker du? Är det bara Henrietta som är dum? Är det ok att vara taskig mot någon som är taskig?

KAPITEL 19

Manda är så nervös när hon ska gå till skolan att hon mår illa. Har du känt

så någon gång? (bortom raderna)

Vad menar Biggan när hon säger att det funnits vissa spänningar i klassen? (mellan raderna)

Henrietta berättar för Manda att Freds kompis skjutit en boll på Ella, men det vet redan Manda. Hur vet hon det? (på raderna)

Diskutera tillsammans: Boken slutar med att Henrietta Nilsson berättar att hon ska ha fest och bjuda hela klassen. Vad tycker du? Bör man bjuda alla? Motivera svaren. Hur känner de som inte blir bjudna? Finns det de som inte får eller kan bjuda alla? Hur känner de?

Tips och råd

Hur tar du upp och diskuterar nätmobbning med dina elever?

- Berätta om att det finns faktiskt lagar om hur man får agera på nätet.
- Prata om vad som är förtal och vad som är kränkningar, men ta också upp de etiska och moraliska aspekterna.
- Prata om nätmobbning i förebyggande syfte.
- Ställ öppna frågor. Ta inte för givet att du sitter på det rätta svaret.
- Möt eleverna på deras nivå.
- Fördöm inte!

Till eleven

- Om du utsätts för nätmobbning: tala alltid med en vuxen.
- Var kritisk kring det du läser, ser och hör på nätet.
- Använd ditt riktiga namn när du postar eller kommenterar.
- Anmäl sådant som inte känns bra till sajten du ser det på, även när det elaka handlar om någon annan.
- Tänk på vad du själv skriver eller delar för innehåll som handlar om andra än dig själv.

Fakta om nätmobbning

Bland barn och unga mellan 10–16 år har en tredjedel blivit kränkta via mobil, dator eller surfplatta någon gång under det senaste året. Det vanligaste är att bli utsatt av någon från samma skola. 26 procent uppger att deras lärare inte pratat om hur man ska bete sig på nätet eller vad man ska göra om man blir nätmobbad.

Källa: Friends nätrapport, 2014

Sex procent av unga i åldern 9–18 år anser sig ha blivit utsatta för mobbning eller hot eller som har fått bilder utlagda ”så du kände dig ledsen” upprepade gånger. Om man frågar om de blivit utsatta enstaka gånger så stiger siffran något. Det finns inga märkbara skillnader i svaren om man jämför med undersökningen från 2010.

Källa: Ungar och medier (Statens medieråd 2013)

Hemsidor och plattformar

- *bris.se* – här finns diskussionsforum, chattfunktion, Bris-mejlen och telefonnummer till Bris stödtelefon.
- *juridikinstitutet.se* – här kan man få hjälp och information om man har utsatts för kränkningar på nätet. Man kan också få juridisk rådgivning om man tror att man har utsatts för något brott.
- *skolinspektionen.se/beo* – om elever är utsatta för kränkningar eller mobbning av andra elever på sin skola utan att skolan har tagit tag i det så kan de vända dig till BEO.
- *surfalugnt.se* – är ett nationellt initiativ som syftar till att höja vuxnas kunskaper om barns och ungas vardag på internet.

Vad säger läroplanen?

Skolans uppdrag

Skolan ska bidra till att eleverna utvecklar förståelse för hur digitaliseringen påverkar individen och samhällets utveckling. Alla elever ska ges möjlighet att utveckla sin förmåga att använda digital teknik. De ska även ges möjlighet att utveckla ett kritiskt och ansvarsfullt förhållningssätt till digital teknik, för att kunna se möjligheter och förstå risker samt kunna värdera information.

Värdegrundsarbete

Enligt Lgr 11 är skolans mål är att varje elev:

- *Kan göra och uttrycka medvetna etiska ställningstagande grundade på kunskaper om mänskliga rättigheter och grundläggande demokratiska värderingar samt personlig erfarenhet.*
- *Respektera andra människors egenvärde.*
- *Tar avstånd från att människor utsätts för förtryck och kränkande behandling, samt medverkar till att hjälpa andra människor.*
- *Kan leva sig in i och förstå andra människors situation och utvecklar en vilja att handla också med deras bästa för ögonen, och visa respekt för den enskilda individen och i det vardagliga arbetet utgå från ett demokratiskt förhållningssätt.*